

Folklivsskildraren från Finnshult

Av Henry Holm

När han inte trakterade orgeln och anförde psalmsången vid gudstjänsten satt han i sin skrivarelya i klockarebostaden i Slågarp och författade. Hans fingerfärdighet med skrivmaskins-tangenterna låg minst sagt i full paritet med hans erkända skicklighet vid klaviaturen. Hur många böcker han gav ut under sitt liv är lite oklart men bortåt fyrtio blev det med säkerhet och då är inte allt vad han producerade i form av musik för orgel, piano och kör medräknat.

Namnet på denne kantor och otroligt produktive författare var välkänt i alla byar och gårdar på Söderslätt men hans rykte som folklivsskildrare och historieberättare flög långt vidare omkring än så.

Klockaren Anders Ohlsson i Stora och Lilla Slågarps församlingar skrev på ett sätt som folket i stugorna begrep. Han kunde skildra livet på landet i gången tid med det självupplevdas äkthetsstämpel och hade dessutom den medfödda vanan att kalla saker och ting vid deras rätta namn. Humorn, inte sällan av det burleska slaget, och en ironi som kunde vara bitande, blandades på ett egenartat sätt, när han vid sin smattrande skrivmaskin öste berättarstoffet ur sitt fenomenala minne. Skriva var för honom ett livsvillkor och vid sidan om sitt omfattande författarskap upprätthöll han en aldrig svikande brevkontakt med sina många vänner.

Sina böcker gav han alltid ut på eget förlag och han brukade med skämtsam stolthet påpeka att det var det enda i sitt slag på hela Söderslätt. Upplagorna var måttliga men han lyckades för det mesta få ekonomi på utgivningen genom att han hade en fast läsekrets, som med spänning brukade vänta på hans verk.

Anders Ohlsson hade sin egen beteckning på utgivningen. Han ederade inte, han "slungade" ut sina böcker. I ett av de många brev från Anders Ohlsson, som jag bevarar, skriver han på sitt typiska sätt: "Jag anser att det är bäst att fortsätta på den inslagna vägen och slunga ut mina till bristningsgränsen vederhäftiga skildringar som bygdekrönikor, folklivsskildringar och romaner m m, o d, o s v".



Författaren och kantorn Anders Ohlsson

Någon falsk blygsamhet led han inte av men samtidigt fanns i hans personliga utrustning ett självvironiskt inslag. Och han kunde känna besvikelse, för det mesta väl dold, över att hans folklivsskildringar och enorma författarskap inte rönt den publicistiska uppmärksamhet, som han tyckte de kunde förtjäna. Men på den punkten blev det bättre med åren. Han blev både omskriven och medverkade själv med bidrag i både dagstidningar och periodiska skrifter.

Anders Ohlsson kände som få andra till Frosta härad och hade där många vänner och läsare. Att han rörde sig här lika hemamt som i Slågarp hade den enkla förklaringen att han var född i Ringsjöbygden och tillbringade uppväxtåren där och i dess omedelbara närhet.

Han föddes i Finnshult, Gudmuntorps socken. I sin trilogi, "Livet i byarna", berättar han även om sin barndoms trakter.

På ett ställe skriver han: "Att jag i denna sockenbok har medtagit några folklivsskildringar från Ringsjöbygden är ju helt naturligt eftersom författaren sjöng sitt första kväde inne i en lite stuga som var belägen cirka femtio meter från Ringsjöns södra strand, två distansminuter öster om Snogeröds järnvägsstation, vackert belägen i närheten av den natursköna Pinedalen".

Som gudfar och gudmor hade Anders fiskeritillsyningsmannen Johannes Wernberg och hans hustru Mathilda, som bodde i Fiskarehus i Snogeröd och om vilka Richard Dahl bl a berättade i Frostabygden 1993.

En stor del av sin uppväxttid tillbringade Anders Ohlsson i Högseröd, där föräldrarna köpt ett småbruk. I sina böcker har han berättat åtskilligt av sina upplevelser både i Pinedalen och i trakten av Löberöd.

Tidigt kom han att intressera sig för musik och fungerade som spelman på olika nöjesplatser. I sina hågkomster från den tiden har han bl a gett livfulla skildringar från Rövarekulan vid Löberöd som under vårt sekels första hälft var en av häradets mest populära nöjesplatser.

Men Anders Ohlsson bytte ut dansställena mot kyrkor. Efter att ha prövat olika yrken började han studier vid musikskolor och avlade kantors- och organistexamen 1921. Han fick därefter anställning som vikarierande kantor i Östra Sallerup och Långaröds församlingar.

I boken "Så var det då", som kom 1969, berättar han om sin första kyrkomusikerbefattning. "I Östra Sallerup och Långaröd trivdes jag bra, kanske allt för bra, beroende på att alla människor i dessa församlingar var så goda, snälla, generösa, gästfria, flärdfria, försynta, där alla tog hänsyn till andras rätt." Men han slet sig från orgelpallen i de båda församlingarna, om än med en viss tvekan, när han erhöll kantorsbefattningen i Slågarp, en tjänst som han tillträdde 1924.

Men åren i Ö Sallerup och Långaröd glömde han aldrig och återvände ofta till dem i sina böcker. På ett ställe skriver han: "Det var lite vemodigt att skiljas från sina vänner i Ringsjöbygden. Och att lämna min lägenhet i den väl ombonade klockaregården i Ö Sallerup var inte lätt".

I Slågarp tjänstgjorde han som kantor och organist i mer än femtio år och lämnade inte sin befattning förrän vid 80 års ålder. Som kyrkomusiker värnade han om sin integritet och bockade inte i onödan för överheten.

I ett brev i april 1975 skrev han: "Under mina 55 år som klockare har jag haft med många biskopar att göra, somliga har då de gått omkring och hälsat på kyrkoråd och svartrockar, lyft handen när de gått förbi mig. Bara en enda biskop hoppade inte över mig. Tvärtom stannade han till och sa dessa sanna orden: Tack för fin sång och musik ... utomordentligt".

Denna återgivna minnesbild berättar en hel del om människan Anders Ohlsson. Han hade sin stolthet, han fjäskade inte för någon.

Breven från vännen klockaren i Slågarp präglades trots ålderskillnaden mellan avsändaren och mottagaren av en öppen hjärtighet och uppriktighet, som var minst sagt uppfriskande. De var emellertid inte av det lättlästa slaget, trots att de var skrivna på maskin – alltid utan några som helst felslag! Men Anders Ohlsson hade för vana, för att få plats med så mycket som möjligt på papperet, att skriva utan mellanslag och att läsa några sådana tättskrivna A4-ark krävde sin tid.

Till Anders Ohlssons många intressen hörde även Sällskapet Skånsk samling och Hörby marknad. I det förra var han med från starten men lämnade det efter någon tid. Marknaden blev han däremot trogen så länge benen bar. Enligt egen uppgift besökte han Hörby marknad sjuttio gånger. Folkfesten första torsdagen i juli skulle helt enkelt inte ha varit sig lik om inte Anders Ohlsson synt i marknadsvimlet. Och där trivdes han som fisken i vattnet. Där träffade han många av sina vänner i Frosta, vänner som han mindes med vemod, när han över åttioårig såg tillbaka på sina marknadsbesök och beklagade att han av ohälsa tvingats bryta en tradition, som börjat när han var en liten påg.

På marknaden blev han en gång tillfrågad av en vän om han "på stående fot och utan förberedelser" skulle kunna författa en marknadsvisa med "Marknadsfestival" som rubrik. Anders Ohlsson plockade fram penna och en bit papper och skrev enligt egen uppgift en dikt med sex verser på sex minuter. (!) Första versen i denna aktningssvärda prestation är återgiven i boken "Här var det spel och dans" och lyder sålunda:

*"Vårt Hörby här nere i dalen
i dag har stor festival.
På broarna över "kanalen"
ger bilar och bussar signal.
Var finns väl en folkfest som denna
i hembygdens "gästbudssal"
där även en främling kan känna
en stämning som står i mantal."*



Anders Ohlsson
vid orgeln i
Slågarps kyrka

Även om Anders Ohlsson framlevde större delen av sitt liv på Söderslätt så hade han kvar sitt hjärta i barndomens och ungdomens Ringsjöbygd. Den känslan kom till uttryck på många sätt i mycket av vad han skrev. I boken "Från skogen, slätten, åsen och sjön" utgiven 1958, finns en dikt med fjorton verser om Ringsjön, skriven på bygdemål, som han följande normalt inte använde efter debutboken 1935.

Inledningen och några av stroforna återges här för de berättar om hur minnet av och känslan för hembygden levde hos en frosting i förskingringen:

*"I hjartad å Skåne darr legger en sjö
o rontom e sköva o vånga
O sjökantens krob o bevengade frö
o villmarkens blommor e många
-----*

*De glänser som selvor, de glisor som gull
de spelar o sjunger o brusar
Iblann e de grannast når månen e full
o äjsen på sävorna brusar
-----*

*Stenjäre o bröggor o kojor o slott
ses späjla se nöre i vanned
O folked i böjden de reder se gott
de syns på verandor o anned
-----*

*Inu kan en hitta blann stejna o grus
klenoder å finaste flinta
O fornfönd di har, i vartendaste hus
i böjden kreng Finnholt o Klinta."*

När Anders Ohlsson berättade om sitt liv var det inte bara de burleska historierna, som gavs plats utan han uppehöll sig gärna även vid sina spelmansminnen. Tex den gången han i sin ungdom för första gången blev anmodad att tillsammans med sin bror spela på ett stort bröllop i Rolsberga. "Det

var ingen som frågade vad vi skulle ha för för att vi svarade för såväl dansmusik som underhållningsmusik hela natten lång. På den tiden brukade gästerna få lägga spelmanspengar. Det gjorde de på de allra finaste bröllop och så även här. Då alla var som allra gladast passade en av gästerna på att gå omkring med hatten, som blev nästan halvfylld med pengar, både vita och röda", mindes Anders.

Under de år Anders Ohlsson för 17 kronor och femtio öre i månaden var verksam som kantor i Ö Sallerup och Långaröd hade han för att dryga ut kassan även musikskola i Hörby. "Eftersom jag kunde traktera flera olika instrument fick jag elever från inte mindre än sju församlingar." Dessutom var han ledare för två sångkörar. På lediga stunder satt han då och då, enligt vad han själv berättat, på postmästare Nils Borgs kontor och skrev sina första folklivsskildringar och historier.

Till sina mest minnesvärda upplevelser räknade Anders resan till Förenta Staterna på 1960-talet med en Atlantångare, som gjorde sin jungfrufärd. Hemkommen till Slågarp tyckte han att han varit med om en färd genom sagornas och fablernas värld "med den skillnaden att verkligheten överträffade dikten. Nu blir jag nog aldrig mer lycklig i detta livet", konstaterade han med den smula medvetna överdrift, som var så typisk för hans berättarkonst. Och visst fanns det mycket glädje kvar för Anders Ohlsson i livet efter Amerikaresan. Han hade fortfarande mycket oskrivet vid den tidpunkten.

Klockaren och författaren med rötter, djupa rötter i den fagra Pinedalen i Gudmuntorp och som under mer än ett halvsekel roat så många människor med folklivsskildringar och sina mer eller mindre sanna historier gick bort 1989 i en ålder av 94 år.